

Asia: VN/24185/2023

Lausuntopyyntö terrorismirikostyöryhmän mietinnöstä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään.

-

Yleistä

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Työryhmän esittämät lainmuutokset ovat yleisesti ottaen perusteltuja. Työryhmän mietintö on perusteellinen selvitys terrorismirikossääntelyn nykytilasta ja muutostarpeista. Tunnusmerkistöjen perusteluihin on kiinnitetty erityistä huomiota, mikä on omiaan helpottamaan tunnusmerkistöjen soveltamista tuomioistuimissa. Mietinnön lukeminen ei ole ollut helppo tehtävä. Olennaisten yksityiskohtien hahmottaminen runsaasta sivumäärästä vaatii aikaa ja pohdintaa. Perusteellisella lukemisella mietinnön keskeinen sisältö kuitenkin hahmottuu.

Kokonaisarvioksi jää kuitenkin edelleen se, että RL 34 a luku on rikoslain luvuista vaikeimmin haltuun otettavia lukuja. Keskeisin ongelma on luvun vahva liittyminen kansainväliseen rikollisuuteen ja sen ylikansalliseen sääntelyyn. Suomen rikoslaki ei helposti taivu täyttämään kaikkia kansainvälisesti sovittuja terrorismin torjunnan tavoitteita. Mietinnössä esitetyt muutokset kuitenkin parantavat oikeustilaa nykyiseen sääntelyyn verrattuna. Luvun systematiikka selkiytyy merkittävästi. Tämä on jo hyvä saavutus, koska nimenomaan luvun systematiikka on herättänyt oikeustieteilijöissä suurinta kritiikkiä.

Rangaistussääntelyn selkeyttäminen

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Työryhmän esitys selkeyttää sääntelyä. Etenkin rikosnimikkeet ja rikossäännösten keskinäinen suhde selkiytyvät. Luvun 2 §:n rikosluetteloon tehdyt lisäykset ovat perusteltuja ja hyväksyttäviä mietinnössä esitetyin perustein. Erityisesti vakavat seksuaalirikokset on syytä säätää rangaistaviksi myös terrorismirikoksina silloin, kun rikokset tehdään terroristisessa tarkoituksessa. Myös valmistelutunnusmerkistön täsmentäminen on hyvin sopuoinnussa laillisuusperiaatteen ja säännöksen suojelukohteen kanssa. Luvun 6 §:ssä täsmennetään terroristiryhmän toimintaan

osallistumisen tekotapoja, mikä on omiaan lisäämään lainsoveltamisen ennakoitavuutta. Tunnusmerkistö kattaa nykytiedolla ajateltavissa olevat, käytännössä ilmenneet terroristiryhmän toimintaan osallistumisen tekemuodot. Vastaava huomio koskee esitettyä RL 34 a luvun 7 §:ää. Siinäkin esitetään osin avointa tunnusmerkistöä täsmennettäväksi.

Rangaistussäätelyn kattavuus

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Rangaistussäätely vaikuttaa kattavalta ja kansainväliset velvoitteet täyttävältä. Terrorismirikokset ovat erityisen moitittavia ja siten ankarat rangaistusuhatkin perusteltavissa. RL 34 a luvun 12 §:n 2 momentissa rangaistavuus ulotetaan nykyisestä poiketen myös pykälässä kuvattuun oleskeluun, jos oleskelulla on terroristinen tarkoituksiperä. Rikosvastuun ala siis laajenisi. Tunnusmerkistön laajennukselle on mietinnössä esitetty perusteluja, mutta tekotapaan liittyvät näyttövaikeudet ovat ilmeisiä.

Rangaistusasteikot

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Eryyisesti terroristisen rikoksen valmistelun rangaistusasteikon korottaminen on perusteltua, myös suhteessa RL 34 a luvun 2 §:ssä lueteltuihin rikoksiin, joista monet ovat puhtaita tekorikoksia. Muutoinkin esitetyt rangaistusasteikot ovat oikeassa suhteessa rangaistusuhalla suojattaviin oikeushyviin nähden. Oikeasuhtaisuus toteutuu myös tekojen keskinäisten moitittavuuden ja sitä kuvaavien rangaistusasteikkojen suhteen.

Tunnusmerkistöjen selkeys

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Terrorismirikosten tunnusmerkistöjen selkeys on hyvä tavoite, mutta siihen on vaikea päästä. Säätelyn pohjana ovat kansainväliset velvoitteet ja rikossäännösten kirjoittaminen niitä vastaavaksi johtaa pakostakin varsin vaikeasti hahmotettavaan säätelyyn. Nyt esitetyt muutokset selkiyttävät tunnusmerkistöjä. Esitetyt uudet muotoilut lisäävät laillisuusperiaatteeseen olennaisesti liittyvää rikosvastuun ennakoitavuutta ja helpottavat myös rikosten tutkintaa.

Salaisia pakkokeinoja ja salaisia tiedonhankintakeinoja koskevat lakiehdotukset

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Esitykset ovat perusteltuja. Esitetyt muutokset ovat pääosin teknisiä.

Muut rikoslain 34 a luvun muuttumiseen liittyvät lakiehdotukset

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Määritelmäsäännöksen täsmentäminen on perusteltua. Myös muut 34 a lukuun esitetyt muutokset ovat perusteltuja ja toteuttamiskelpisia.

Uudistuksen tavoitteiden saavuttaminen ehdotetuilla lainsäädäntömuutoksilla

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

On perusteltua olettaa, että uudistuksen tavoitteet toteutuvat ainakin kohtuullisesti. Erityisesti rikossäännösten keskinäinen suhde tulee aiempaa selkeämmäksi. Ei ole kuitenkaan todennäköistä, että kaikki terrorismirikoksiin liittyvät konkurrenssi- ja yksiköintiingelmat poistuisivat kokonaan esitetyillä lainmuutoksilla. Luvun systematiikka paranee merkittävästi eli yksi päätavoitteista saavutetaan hyvin.

Ehdotusten vaikutukset

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Ehdotukset ovat omiaan helpottamaan tunnusmerkistöjen soveltamista. Parhaimmillaan ehdotukset parantavat viranomaisten valmiuksia puuttua terrorismirikoksiin. Tunnusmerkistöjen selkiyttäminen parantaa myös epäiltyjen oikeusturvaa ja lain soveltamisen ennakoitavuutta. Merkittäviä taloudellisia vaikutuksia uudistuksella ei olisi, toisin kuin monilla muilla hallitusohjelman mukaisilla rikoslain muutoksilla. Terrorismirikoksia koskevalla sääntelyllä on läheinen yhteys aserikoksia koskevaan uudistukseen, mikä on työryhmän mietinnössä otettu huomioon.

Muut asiat

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Riskinä terrorismirikoksissa on, että entistä useampi ulkomailla tehty terrorismirikos tulee käsiteltäväksi Suomessa. Kustannukset ovat näissä tapauksissa jopa ennakoimattoman suuria ja lopputulokset epävarmoja. Kokemukset ulkomailla tehtyjen vakavien rikosten tutkinnasta Suomessa eivät ole rohkaisevia. Olisi pyrittävä siihen, että ulkomailla tehdyt terrorismirikokset käsiteltäisiin tekomaissa tai niiden lähialueilla. Tällöin näytön saaminen olisi helpompaa ja näyttö luotettavampaa. Käsillä olevat sääntelymuutosehdotukset eivät tätä ongelmaa pahenna, mutta eivät sitä ainakaan sanottavasti parannakaan. Mietinnössä on tosin ansiokkaasti korostettu harkinnanvaraa sen suhteen, aloitetaanko ulkomailla tehdyn rikoksen tutkinta Suomessa siinäkin tapauksessa, että Suomi kieltäytyy luovuttamasta epäiltyä rikoksen tekopaikan valtioon tai muuhun valtioon, jolla on tuomiovalta rikoksen suhteen.

Tolvanen Matti
Itä-Suomen yliopisto